

Мартинюк В. К.

к.е.н., доц. кафедри менеджменту

ЖФ КІБІТ

РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні ризики та можливості глобального розвитку. Надані пропозиції для України в контексті впливу глобалізаційних процесів, а також проаналізовано напрями стратегічного розвитку. Графічно зображено систему глобального управління.

Ключові слова: глобалізація, глобальне управління, тенденції глобального розвитку, ризики, державна програма соціального і економічного розвитку.

Постановка проблеми. Теоретичне обґрунтування перспектив розвитку світової економіки, визначення стратегічних цілей національної політики держави неможливо здійснити без поглибленого дослідження та оцінки глобалізації.

Питання глобалізації є дуже актуальними, адже із 193-х незалежних країн світу тяжко виділити хоча б одну, на яку б не вплинули глобалізаційні процеси. Саме через це сучасне суспільство, державно-правові устрої країн, економіки та соціальні сфери держав зазнають суттєвого впливу та видозмінюються. Всі ці змінні процеси несуть різноплановий характер.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття глобалізації вже давно вийшло за межі теоретичних дискусій і стало частиною повсякденної реальності. Масштабність світової фінансово-економічної кризи та глибина її наслідків демонструють надзвичайно високий ступінь глобалізації сучасного світового співтовариства. З огляду на це,

проведення міжнародних зустрічей на вищому рівні, у яких беруть участь також і лідери світового бізнесу, набуває дедалі більшого значення. Вони дають змогу оцінити актуальні та потенційні ризики глобального розвитку та пропонують варіанти їх попередження і мінімізації. Без урахування сучасних тенденцій глобального розвитку неможливо раціонально вибудувувати внутрішню політику будь-якої країни.

Головні теоретичні та статистичні дані глобального розвитку можна знайти на офіційному сайті Всесвітнього економічного форуму (проводиться в Давосі (Швейцарія), що є незалежною міжнародною неурядовою організацією, діяльність якої спрямована на впровадження позитивних змін ситуації у світі.

На даний час для світового співтовариства пріоритетними залишаються питання економічного розвитку та глобального управління.

Мета дослідження полягає у більш поглибленому дослідженні глобального розвитку України, виходячи зі стратегії економічної політики країни щодо розвитку державного сектору економіки.

Основні результати дослідження. Сучасні глобалізаційні процеси створюють нове зовнішнє економічне середовище для функціонування національних економік. Втягуючи їх в подальшу інтернаціоналізацію виробництва й обміну, глобалізація, окрім позитивних наслідків, спричиняє і негативні. Формуючи наднаціональний світогосподарський механізм, вона розмиває національні кордони, позбавляючи окремі господарські комплекси специфічних рис і особливостей, що в результаті підриває національні засади, економічну безпеку держави.

Зростання світової економіки, яке розпочалося у 2010 р., виявилось нестійким, а глибина боргових криз у низці провідних країн загрожує поширенням кризових явищ у глобальному масштабі. Економічна сфера продовжує залишатися у центрі уваги світової спільноти. При цьому пріоритетність економічних питань відволікає ресурси від вирішення

інших важливих проблем глобального розвитку: екологічних, технологічних, соціальних тощо. Накопичення таких проблем містить суттєві загрози для глобального розвитку та самого існування людства.

На Всесвітньому економічному форумі у Давосі, що відбувся 25-29 січня 2012 р., було визначено основні ризики глобального розвитку, які мали найбільший вплив на ситуацію у 2012 році [2]. Серед них виділяють:

- бюджетні дисбаланси;
- екстремальні коливання цін на енергоресурси і продовольство;
- системні фінансові прорахунки;
- криза водопостачання;
- продовольча криза.

Як видно, більшість з цих ризиків мають відношення до економічної сфери.

На даний час для світового співтовариства пріоритетними є питання економічного розвитку та глобального управління. В економічній сфері ключовими питаннями глобального розвитку є подолання макроекономічних дисбалансів, зниження рівня безробіття, посилення державно-приватного партнерства, врегулювання демографічних проблем, визначення нової економічної моделі розвитку.

Іншими глобальними ризиками, які визначатимуть найближче майбутнє, є: дефіцит ресурсів на фоні зростаючої чисельності населення в світі; поширення тіньової економіки; зростання транскордонної злочинності, корупції; посилення кіберзлочинності; послаблення техногенної безпеки, зміна клімату; можливість відновлення «гонки озброєнь».

Система глобального управління потребує удосконалення в напрямі підвищення її здатності оперативно та ефективно реагувати на нові виклики та загрози.

Всесвітній економічний форум надав такі пропозиції для України в контексті впливу глобалізаційних процесів:

1. Переглянути модель економічного розвитку, виходячи з вичерпання потенціалу економічного зростання за рахунок експорту сировини.

2. Врахувати в економічній політиці держави ключовий висновок сучасного етапу світового розвитку щодо необхідності розширення середнього класу та зростання його купівельної спроможності як однієї з найважливіших рушійних сил економічного зростання.

3. Стимулювати розвиток державного-приватного партнерства, у першу чергу, у сфері професійної підготовки кадрів, надання гуманітарної допомоги територіям, постраждалим від стихійних лих тощо.

4. Враховувати під час реформування системи національної безпеки і оборони України необхідність підвищення ефективності її реагування на нові глобальні та регіональні виклики і загрози.

Нова фаза розвитку світової фінансово-економічної кризи змушує країни коригувати свої плани економічного розвитку. Взагалі, фінансовий сектор України є банківсько-центрованим з відносно недорозвинутим небанківським фінансовим сектором та фінансовими ринками. Так, питома вага активів небанківських фінансових інститутів в Україні становить близько 2% ВВП, тоді як в країнах Центральної Європи він коливається від 20% до 40%, а в розвинутих країнах від – 80% до 250%. В Україні небанківські фінансові інституції є недостатньо капіталізованими та не можуть забезпечити ефективне нагромадження та інвестування фінансових ресурсів. Тому економічна роль фінансового та банківського секторів (активи та постачання фінансових ресурсів до економіки у співвідношенні до ВВП) є значно меншою ніж у розвинутих країнах [31]. На жаль, Україна має недостатній рівень інтегрованості в міжнародну фінансову систему, тому не отримує всіх потенційних позитивів цього процесу.

Неспроможність швидкого подолання кризових явищ засвідчує невідповідність існуючих принципів та механізмів регулювання економічних процесів новим реаліям. Саме тому, основною темою обговорення на Всесвітньому економічному форумі постало питання переформатування світової економіки і глобального управління [3].

Це може відбуватися шляхом реформування існуючої моделі глобального економічного розвитку або через формування принципово нової моделі. Але в обох випадках необхідним є запровадження нової системи глобального управління (рис.1).

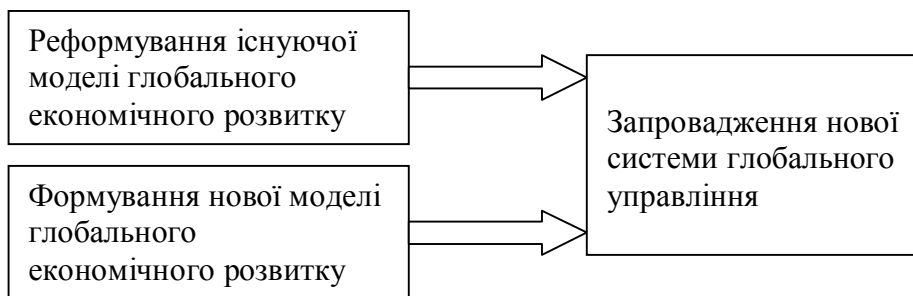

Рис. 1. Системи глобального управління

Зокрема, при визначенні пріоритетів економічного розвитку України слід враховувати довгострокові тенденції глобального розвитку з метою якнайкращого використання природно-ресурсного потенціалу країни. Важливими для України напрямками стратегічного розвитку, які б дали максимальний ефект у контексті довгострокових тенденцій глобального розвитку, мали б стати такі:

– реалізація національного проекту, спрямованого на зниження неефективності та енергоємності житлово-комунального господарства (шляхом заміни зношених комунікацій, переходу на прогресивні технології енергозбереження тощо), що дозволило б суттєво зменшити енергозалежність національної економіки та ризики для енергетичної безпеки країни;

– розвиток аграрної сфери, спрямований на підвищення ефективності сільського господарства, якості харчової продукції. Цей напрям набуває особливого значення в умовах стійкої глобальної тенденції щодо посилення дефіциту продовольства. Проведення при цьому земельної реформи має відбуватися виключно з урахуванням національних інтересів країни;

– підтримка проектів, спрямованих на підвищення якості водоочищення, з огляду на стійку глобальну тенденцію щодо збільшення дефіциту питної води;

– реформування системи освіти, підвищення якості надання освітніх послуг.

Доцільним також вважається внесення змін до державних програм соціального та економічного розвитку України з урахуванням нових тенденцій розвитку світової економіки, а також відповідних ризиків і загроз.

Дослідження аналітичних доповідей, зокрема, «Global Risks 2012. Seventh Edition», «Outlook on the Global Agenda 2012», «Outlook on the Global Agenda 2011. From Risk to Opportunity: Building a Response to the New Reality», «Global Risks 2011. Six Edition» та ін., дають підстави зробити висновки щодо основних довгострокових тенденцій глобального розвитку, які матимуть визначальний вплив на розвиток країн світу, у т.ч. України, у недалекому майбутньому, і які обов'язково слід враховувати при формуванні стратегій розвитку держави.

Серед основних довгострокових тенденцій глобального розвитку слід зазначити такі:

– посилення конкуренції за обмежені природні ресурси (енергетичні, водні) та продовольство;

- перетік капіталу із Заходу на Схід, з Півночі на Південь (зокрема, з північноамериканського та європейського ринків до нових центрів зростання в Азії, Латинській Америці, Південній Африці);
- зростання частки міського населення;
- зростання частки літніх людей;
- зростання частки сфери інтелектуальних послуг, а також ролі освіти;
- зростання ролі і значення міжнародних інститутів;
- необхідність реформування більшості з існуючих міжнародних інститутів (МВФ, ООН, ОБСЄ);
- зростання ролі і значення державно-приватного партнерства, а також недержавних суб'єктів (неурядових організацій, крупного бізнесу, релігійних організацій тощо).

Необхідність реагування на виклики і загрози, пов'язані з дією довгострокових тенденцій глобального розвитку, потребує внесення відповідних змін до стратегій розвитку держав світу. Зокрема, особливої уваги потребують такі питання, як: оновлення та розвиток інфраструктури великих міст, реформування ринків зайнятості та систем соціального і пенсійного забезпечення. Вирішення зазначених проблем потребує значних капіталовкладень. У цьому контексті особливого значення набуває практична реалізація ідей підвищення соціальної відповідальності бізнесу, запровадження нових моделей управління, побудованих на посиленій взаємодії бізнесу і влади тощо.

Отже, у комплексі проблемних питань глобального розвитку пріоритетною залишатиметься економічна сфера. При цьому відволікання уваги від вирішення інших важливих проблем розвитку – екологічних, технологічних, соціальних – містить суттєві загрози для глобальної безпеки.

Неспроможність швидкого подолання кризових явищ засвідчує невідповідність існуючих принципів та механізмів регулювання економічних процесів новим реаліям. Дедалі більшого поширення на рівні провідних міжнародних інститутів знаходить обговорення питання реформатування світової економіки і запровадження нових механізмів глобального управління. Проте конкретної реалізації ці ідеї сьогодні не знаходять, а це суттєво обмежує можливості глобального розвитку.

Список використаної літератури

1. Луцишин З., Луцишин О. Сучасні тенденції світового фінансового ринку / Фінансовий ринок України. – 2008. – №9 (59). – С. 3-9.
2. Global Risks 2012. Seventh Edition. An Initiative of the Risk Response Network. – World Economic Forum, 2012. Режим доступу: www.weforum.org
3. Outlook on the Global Agenda 2012. - World Economic Forum, 2012. Режим доступу: www.weforum.org

МАРТЫНЮК В. К. РИСКИ И ВОЗМОЖНОСТИ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ДЛЯ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены основные риски и возможности глобального развития. Сформулированы предложения для Украины в контексте влияния глобализационных процессов, а также направления стратегического развития. Графически изображена система глобального управления.

Ключевые слова: глобализация, глобальное управление, тенденции глобального развития, риски, государственная программа социального и экономического развития.

MARTYNIUK V. K. RISKS AND POSSIBILITIES OF GLOBAL DEVELOPMENT FOR UKRAINE

The article considers the main risks and opportunities of global development. These proposals for Ukraine in the context of the impact of globalization, the directions of strategic development. Graphics system of global governance.

Keywords: globalization, global governance, global development trends, risks, the state program of social and economic development.